

Junis

påverkansplattform

Junis påverkansplattform

Utöver Junis påverkansplattform finns också Junis barnplattform och Junis ledarplattform. Barnplattformen handlar om Junis syn på barns behov och utveckling, samt hur organisationen på bästa sätt kan skapa en meningsfull fritid för barn. Ledarplattformen redogör för Junis syn på ledarskap och hur organisationen kan ta tillvara på engagemang och utvecklingsvilja hos ledare.

Inledning

Junis står för barns rättigheter. Utifrån våra grundsatser – demokrati, solidaritet och nykterhet – arbetar vi för att stärka barns rättigheter. Junis vill göra positiv skillnad för barn.

Junis tycker att alla barn har rätt att få växa upp i en trygg och nykter miljö, i ett samhälle där alla barn inkluderas och får växa. Alkohol och andra droger är ett hinder för att det ska bli verklighet. Det gäller inte bara i Sverige utan i hela världen.

Därför arbetar Junis på olika sätt för att påverka beslutsfattare, tjänstepersoner och andra organisationer. Vi vill att de tillsammans med oss ska stärka barns rättigheter och säkra en bra uppväxt som är fri från alkohol och andra droger. Barn i familjer med missbruk ska också få stöd genom tidiga insatser. Vi arbetar därutöver med bred opinionsbildning för att få fler vuxna att välja att vara nyktra, i synnerhet i barns närvaro.

Junis arbete utgår från FN:s barnkonvention som tydligt framhåller att barns bästa alltid ska komma i första rummet och att barn är individer med egna rättigheter. Junis arbetar även utifrån de globala mål som ingår i Agenda 2030, som bland annat handlar om att barns rättigheter ska stärkas. Alkohol och andra droger är hinder för att uppnå de globala målen.

Junis påverkansarbete fokuserar på:

- Barns rätt till meningsfull fritid
- Alkohol och andra droger i barns miljö
- Förebyggande och tidiga insatser för barnens bästa
- Barn i missbruksmiljö

Barns rätt till meningsfull fritid

Alla barn har rätt till en meningsfull fritid och för att det ska bli verklighet behövs ett föreningsliv som är tillgängligt och erbjuder en mångfald av aktiviteter och arbetsätt. Särskilt viktigt kan föreningslivet vara för de barn som har det jobbigt hemma, barn som är nya i det svenska samhället eller de som av andra skäl behöver ett sammanhang. Junis bidrar till målet om att alla barn ska ha en meningsfull fritid genom att vara en bred organisation med olika verksamhetsgrenar och många öppna aktiviteter. Vi arbetar också för att barnens röst och inflytande ska vara starkt i föreningslivet. Barn ska själva få vara delaktiga i att utforma sitt deltagande utifrån ålder och mognad.

Föreningslivets många olika verksamheter är en ovärderlig resurs för samhället. För att göra verksamheter tillgängliga även för familjer med begränsad ekonomi behöver kommuner, regioner och staten komplettera de ideella insatserna med till exempel ekonomiska bidrag, tillgång till lokaler och liknande.

Ekonomiska förutsättningar

- Barnorganisationer ska få vara barnorganisationer. Vi vill inte att barns engagemang i föreningsdemokratin ska hindras av administrativa krav som är mer lämpade för ungdoms- eller vuxenorganisationer. Därför vill vi att kraven för att få statsbidrag som ungdomsorganisation (dit Junis räknas) ska ta hänsyn till om organisationen i huvudsak är en ungdomsorganisation eller en barnorganisation.
- Vi vill att kommuner och regioner underlättar för föreningar att bedriva sin verksamhet, exempelvis genom att erbjuda ekonomiskt stöd, enkla bidragsregler, utlåning av lokaler och/eller annat stöd.
- Kommuner, regioner och staten ska inte kräva att en organisation tar in medlemsavgift för att organisationen ska få del av ekonomiskt stöd. Detta krav hindrar de mest utsatta från medlemskap och deltagande i föreningslivet.

Alkohol och andra droger i barns miljö

Barn har rätt till en uppväxt fri från alkohol och andra droger. Idag är emellertid normen kring alkoholkonsumtion stark och påverkar vuxnas handlande. Detta trots att barn ofta känner sig otrygga när vuxna dricker, och det redan vid nivåer då de vuxna inte tror att det märks. Det finns också starka kopplingar mellan barns utsatthet för våld och alkoholmissbruk i hemmet. Förutom att barn kan känna sig otrygga runt vuxna som dricker eller använder andra droger, så kan användandet av alkohol och andra droger öka många familjers ekonomiska utsatthet. Konsumtionen kan alltså leda till negativa konsekvenser för barn även om barnet inte är närvarande vid konsumtionstillfället. Därför arbetar Junis med opinionsbildning både för att motverka alkoholnormen och för att driva fram politiska beslut som ska minska förekomsten av alkohol och andra droger där barn vistas.

Vuxnas användning av alkohol och andra droger

- Fler vuxna ska välja att alltid vara fria från alkohol och andra droger.
- Fler beslutsfattare ska arbeta för att minska konsumtionen av alkohol och andra droger. Åtgärder med bevisad effekt för minskad alkoholkonsumtion är höga skatter, begränsad tillgänglighet och förbud mot marknadsföring.

Alkohol och andra droger i barns miljö

- Vuxna ska välja att vara nyktra och drogfria när de är tillsammans med barn.
- Vuxna ska aldrig bjuda minderåriga på alkohol.
- Alla offentliga lokaler där barn vistas ska vara fria från alkohol.
- Idrotts- och kulturmiljöer där barn vistas ska hållas fria från försäljning och servering av alkohol.

Marknadsföring

- All marknadsföring av alkohol ska förbjudas på platser där barn vistas. Lagen ska vara teknikneutral och gälla även digitala kanaler.

Förebyggande och tidiga insatser

Samhället behöver ta ett större ansvar för att förebygga att barn far illa på grund av alkohol och andra droger. Det viktigaste i det förebyggande arbetet är, som nämns i föregående avsnitt, att adressera grundproblemet med att vuxna dricker för mycket alkohol. För att förebygga att barn far illa på grund av alkohol och andra droger, krävs dock även insatser riktade mot barn. Bland annat bör politiker på nationell nivå ta ansvar för att högskole- och universitetsstudenter som utbildas för att jobba i yrken där de möter barn, såsom förskollärare, lärare och fritidspersonal, får kunskap om hur barn påverkas av risk- och missbruk. Undersökningar från Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, CAN, visar att kunskapen är bristfällig idag, vilket kan leda till att barn som lever i familjer med risk- och missbruk inte upptäcks och därmed inte får det stöd som de har rätt till. Kommunpolitiker bör också ta ett större ansvar för att barn upptäcks i tidig ålder, exempelvis genom att säkerställa en god samverkan mellan skola och socialtjänst.

Junis vill att elevhälsan på skolor ska stärkas och med ökad kompetens göra mer inom sitt förebyggande uppdrag. Elevhälsans personal ska känna sig trygga att prata om alkohol och andra droger med barnen. All personal i skolan ska vid behov kunna och känna sig trygga med att göra en orosanmälan och skolan ska ha gott samarbete med socialtjänsten. Junis vill även att hälso- och sjukvården ska få ökad kunskap om alkohol och andra droger, samt att det ska finnas tydliga rutiner för att upptäcka barn som lever i en familj med missbruk.

Kunskap hos lärare och andra pedagoger

- Alla lärare och andra pedagoger ska ha kunskap om alkohol och andra drogers påverkan på barn. De ska förvärva metoder och förmåga att upptäcka risk- och missbruk i en familj genom att förstå hur barn påverkas av detta. Kunskap kring detta ska ingå i högskole- och universitetsutbildningarna.
- Alla som arbetar inom skolan ska ha tillräckligt med information och känna stöd för att våga göra orosanmälan till socialtjänsten om de misstänker att ett barn far illa, exempelvis på grund av missbruk i familjen.

Stärkt elevhälsa

- De yrkesgrupper som arbetar inom skolans elevhälsa ska ha kunskap om alkohol och andra droger. De ska förvärva metoder och förmåga att upptäcka risk- och missbruk i en familj genom att förstå hur barn påverkas av detta. Kunskap kring detta ska ingå i deras utbildning.
- Elevhälsan ska stärkas och ges större möjlighet att göra mer inom sitt förebyggande uppdrag.

- I obligatoriska hälsosamtal med elever ska frågor ställas för att upptäcka ifall någon vuxen i barnets närhet dricker alkohol eller använder andra droger på ett sätt som påverkar barnet negativt.
- Socialtjänsten och skolan ska ha ett nära samarbete. Vi är positiva till lösningar där socialsekreterare har sitt arbetskontor på en skola.

Hälsa- och sjukvård, samt beroendevård

- All vårdpersonal ska ha god kunskap om alkohol och andra droger, samt hur barn påverkas av vuxnas risk- och missbruk.
- I olika samtal som genomförs inom vården, exempelvis hälsosamtal på mödra- eller barnavårdscentral, ska vårdgivaren fråga om vårdtagarens vanor kopplat till alkohol och andra droger. Om risk- eller missbruk finns ska det alltid undersökas om det finns barn i individens familj för att kunna erbjuda stöd till barn som anhöriga, och eventuellt utreda om barnet far illa.
- Inom alla verksamheter ska det finnas ett tydligt barnrättsperspektiv. Med barnrättsperspektiv menar vi att verksamheterna ska uppmärksamma barn och deras behov, samt låta barnet få inflytande över vilket stöd som kan vara aktuellt. För att stärka barnperspektivet inom vården behövs till exempel rutiner för hur man ser och tar hand om barn som följer med en vård sökande vuxen, hur man ställer frågor till den vuxne för att upptäcka barn i dennes närhet, samt hur man erbjuder relevant stöd till barnen i fråga. Junis fokus i detta är barn med någon närstående som dricker för mycket eller använder andra droger, även om barnperspektivet är ett viktigt utvecklingsområde för många delar av vården.

Barn i missbruksmiljö

Barn som växer upp i familjer med missbruk har rätt till stöd och hjälp. Junis vill att alla barn som lever med en vuxen som dricker för mycket eller använder andra droger ska känna att det är okej att prata om hur det är hemma. Det ska också finnas vuxna personer i barnets liv som ser och hör barnet, exempelvis inom skola, fritidshem och elevhälsan.

Flera saker är viktiga för att barn i familjer med missbruk ska få stöd. Först och främst behöver barnets situation uppmärksammas. Det kan ske på olika sätt, bland annat genom att en förälder själv ber om hjälp eller att skolan eller en fritidsledare gör en orosanmälan. När socialtjänsten har gjort en utredning om behov av stöd är det viktigt att rätt stöd erbjuds snabbt. Junis årliga kommunrapport visar att stödet varierar stort mellan olika län och kommuner, och att långt ifrån alla barn får den hjälp som de behöver. Det är en oacceptabel situation.

Offentligt ansvar

- Alla kommuner ska erbjuda barn som lever i en familj med missbruk professionellt stöd och hjälp. De ska också aktivt och strukturerat arbeta för att göra socialtjänstens stödmöjligheter kända hos barn, ungdomar och vuxna. Vuxna som finns nära barn behöver känna till socialtjänstens stödmöjligheter. Det gäller de som möter barn i sin yrkesroll men också vuxna inom föreningslivet och som privatpersoner.

En stark socialtjänst

- Alla framtida socionomer ska under sin högskole- eller universitetsutbildning få kunskap om alkohol och andra droger, samt hur barn påverkas av vuxnas risk- och missbruk.
- Barn som lever i missbruksmiljö ska erbjudas stöd tidigt. Inget barn ska behöva fastna i utdragna byråkratiska processer.
- När vuxna med alkohol- eller narkotikaberoende är i kontakt med socialtjänsten ska det alltid undersökas om det finns barn i familjen. Alla barn ska erbjudas information och stöd.
- Samordningen mellan olika enheter inom socialtjänsten är en framgångsfaktor för tidig upptäckt. Därför behövs det på många håll bättre samordning mellan beroendeenheter och familje- och barnenheter.

Beroende hos unga

- Upptäckt av alkohol- och drogberoende hos ungdomar, särskilt under 18 år, ska prioriteras och alltid följas av snabb reaktion och insatser.

